

Školní zralost

Vymezení pojmu

- Děti stejného věku (6 let) po stránce fyzické i psychické jsou nestejně rozvinuty
- Takový stupeň vývoje tělesných i duševních schopností a dovedností dítěte, který je nutným předpokladem úspěšného zvládnutí školních požadavků
- Komplexní jev, determinován vnějšími i vnitřními faktory
- „Školní zralost“ - charakteristiky dané biologicky
- „Školní připravenost „ - charakteristiky dané sociálně
- Důsledky nezralosti a nepřípravenosti při vstupu do školy:
 - Adaptační potíže
 - Neschopnost zvládnout požadavky – zátěž
 - Neklid, únava, podrážděnost, negativní sebehodnocení, obtíže se sociálním začleněním, riziko pro duševní i fyzické zdraví
 - Kritéria školní zralosti: tělesná, kognitivní, emoční a sociální

Tělesná (biologická) zralost

- Posuzuje pediatr (+ rodiče, učitelé v MŠ)
- Věk dítěte
- Výška a hmotnost
- Dokončení 1. strukturální přeměny (vytáhlost, filipínská míra, osifikace); odeznění průvodních jevů – disharmonie, únava, ochablost, labilita
- Celkové zdraví
- Zrání organismu, zejména CNS (sluchová a zraková diskriminace), vyhraněná laterality
- Úroveň motorického vývoje – koordinace pohybů, jemná motoriky, držení tužky

Kognitivní (rozumová, duševní) zralost

- Vliv rodinného prostředí, výchovy, MŠ; opožděná připravenost u dětí v celoustavní péči
- Přejchod od celostního vnímání k vnímání detailů
- Schopnost analýzy a syntézy
- Schopnost konkrétních myšlenkových operací (množství, pořadí, příčina, následek)
- Trvalejší a záměrná paměť s logickými prvky
- Odlišení reality a fantazie, sklon k realismu
- Překonání egocentrismu
- Záměrná pozornost
- Aktivní tvořivý přístup k životu
- Požadovaná úroveň řeči (věty, souvětí, bez agramatismů či dyslálie)
- Odlišení hry a povinnosti

Emoční, motivační a sociální zralost

- Adaptace na režim školy
- Adaptace na roli žáka a spolužáka
- Schopnost pobývat bez úzkosti mimo rodinu, podřídit se autoritě učitele
- Schopnost seberegulace (kontrola nápadů, impulsů),
- Odpovídající pracovní tempo
- Kladný přístup k učení, ochota spolupracovat
- Bezproblémové začlenění se do vrstevnické skupiny
- Relativní emocionální stabilita a odolnost vůči frustracím a zátěžovým podnětům
- Kladný postoj k sobě, přiměřená sebedůvěra
- Adaptace na hodnocení a srovnávání výkonů dítěte učitelem

Důsledky školní nezralosti

- Znaky školní nezralosti v jedné či více oblastech
- Dítě je školou traumatizováno, selhává
- Nevhodné přerušování docházky do školy, opakování ročníku
- Potřeba včas zachytit školsky nezralé děti + odstraňovat preventivně možné potíže (logo, rozvoj motoriky, nácvik pozornosti, sociální otužování..... komplexní programy v PPP)
- Depistáž školsky nezralých dětí – předškolní zdravotní prohlídky, zápisy do ZŠ, názor učitele MŠ
- Nevhodnost zbytečných odkladů školní docházky
- „Zralost školy a učitele“

Mladší školní věk

Vymezení a základní charakteristika

- Období od 6-7 do 10-11 let; raný školní věk (6-8), střední školní věk (8-11/12);
- Mezníky : ukončení 1. strukturální přeměny, vstup do ZŠ po první známky pohlavního dospívání
- Období latence (pudová energie v klidu)
- Vývoj plynulý bez zvrátů, pokrok ve všech dimenzích; nejstabilnější úsek v dětském vývoji
- Období střízlivého realismu (svět, jaký je, chce jej pochopit); naivní realismus (závislost na autoritě), později kritický realismus (kritičtější postoj k autoritě)
- Období snaživosti a iniciativy; píle, pracovitost; svoji hodnotu si potvrzuje především na základě výkonu; chce dosáhnout pocitu kompetence, sebevědomí x komplexy méněcennosti,

Tělesný vývoj a vývoj motoriky

- Tělesný vývoj
 - V počátcích disharmonie, zrychlený růst, zpomaluje se kolem 8. roku,
 - Zvyšování odolnosti, zdokonalení činnosti svalů, kloubů,
 - Akcelerace vývoje u děvčat; individuální rozdíly
- Vývoj motoriky
 - Zklidnění;
 - Zlepšení koordinace pohybů, přesnější, úspornější
 - Radost z pohybu - uvolnění
 - Zájem o různé druhy sportu
 - Tělesná síla a obratnost – vliv na sociální pozici ve skupině

Vývoj poznávacích procesů

- Jedinec je aktivní, zvědavý, chce se účastnit, experimentovat
- **Vnímání** – poznávání podstaty, prostor, čas, obecnější, kolem 10-11 r. jako dospělý
- **Paměť:** od neúmyslné, mechanické k záměrné a logické; k propojení nového se starým potřebuje pomoc dospělých
- **Pozornost:** význam – vliv na úspěšnost; rozvoj úmyslné (10 min....)
- **Představivost:** rozvoj úmyslné, rozlišuje skutečnost a fantazii; schopnost operovat s představami
- **Myšlení:** názorné, intuitivní;
 - Fáze konkrétních logických operací – v názorně předmětové rovině;
 - Schopnost zacházet se symboly a znaky; chápání času, nezvratnost č.
 - Realistický přístup (místo egocentrického);
 - Metakognice – uvažuje o vlastním poznávání, využívá zpětnou vazbu
 - Rozvoj slovní zásoby, větné stavby díky čtení; výkonová motivace a inteligence

Emocionální a sociální vývoj

- Význam emocionální vyrovnanosti a sociální obratnosti pro školní adaptaci
- Ústup lability a impulzivity; schopnost seberegulace; chápe a umí vyjádřit city; citová ovlivnitelnost
- Schopen respektovat požadovaná pravidla, o obsahu norem neuvažuje, přijímá je, naplňuje očekávání
- Hodnotová orientace závislá na autoritě a situaci, sociální normy morálního jednání se stabilizují, vliv rodiny
- Vstupem do školy rozvoj osamostatnění a přijetí zodpovědnosti za vlastní jednání.
- Vrstevnické vztahy
 - období extraverze, kolektivního života a vztahů; rodina dává citovou jistotu, ale navazuje nové vztahy, zpočátku nahodilé, ke konci období trvalejší;
 - genderově homogenní skupinky, chlapci aktivnější
- Rozvoj sebepojetí na základě sociální interakce, význam subjektivního pocitu školní úspěšnosti; silný identifikační vzor – rodiče
- Vztah k autoritě zpočátku velmi nekritický

Děkuji za pozornost

